

S. Sayısı : 105 e ikinci ek

Yozgad Milletvekili Sırrı İçöz ve üç arkadaşının, Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden aylık verilmesi hakkında kanun teklifine dair Bütçe Komisyonu raporu
(2/42)

Bütçe Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 2/42
Karar No. 93

31 . VI . 1948

Yüksek Başkanlığa

Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkındaki kanun tasarısının, Büyük Millet Meclisinin 10 . V . 1948 tarihli oturumunda görüşülmesi sırasında Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar ile Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun Kamutaya vermiş oldukları iki önerge Kamutayca nazarı dikkate alınarak Komisyonumuza tevdi edilmekle incelendi.

1. — Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar tarafından verilen önergede:

(Rejime ve inkılâba ihanetten hüküm giymiş, vatan hiyaneti suçu ile itham edilmiş kimselerin veya dul ve yetimlerinin bu kanun hükmünden faydalanamayacağı) teklif olunmaktadır.

Komisyonumuzca uzun konuşmalara ve tartışmalara vesile olan teklif, aşağıda arzolunan sebeplere göre kabule şayan görülmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti rejimini ve inkılâbını korumaya mütaallik kanunlar Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Şapka Kanunu, Türk Harfleri Kanunu gibi Türkiye Büyük Millet Meclisinin ikinci ve daha sonraki dönemlerinde kabul edilmiştir. Bu itibarla Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci dönemine iştirâk eden üyelerin bu kanunlar uyarınca hüküm giymeleri bahis konusu olamaz. Esasen teklif sahibinin de Komisyonumuzda önergesi hakkında yaptığı

açıklamasında, bu kanunların şumulüne giren suçlardan mahkûmiyeti olanları kastetmediğini ve hedefinin yalnız vatan hiyaneti suçu olduğunu sarîh olarak ifade etmiş bulunmaktadır. Vatan hiyaneti suçuyla itham edilmiş kimselerin veya dul ve yetimlerinin durumlarına gelince:

Gerek mülga Usulü Muhakematı Cezaiye ve gerekse Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre bir şahsın bir suç ile itham edilmesi, yeni ifadesiyle sanıklıktan ileri geçen bir sıfat olmayıp her müttehim veya sanığın mutlaka o suç işlemiş bulunduğu delâlet etmiyeceği tabii bulunmakla bu talep ve tavsif hukukan iltifata şayan değildir.

Konunun aydınlanması için:

Ceza edebiyatında sık sık geçen vatan hiyaneti suçunu, ceza mevzuatı bakımından incelemekte fayda mülâhaza edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Birinci Döneminde (Hiyaneti vataniye Kanunu) adı altında iki sayılı bir Kanun çıkmış olup, adı geçen Kanunun birinci maddesinde (Makamı Muallayı Hilâfet ve Saltanatı ve memaliki Mahrusai Şahaneyi yedi ecanipten tahlis ve taarruzatı def'i maksadına mâtuf olarak teşekkül eden Büyük Millet Meclisinin meşruiyetine isyanı mutazammın kavlen veya fiilen veya tahriren muhalefet veya ifsadatta bulunan kesan haini vatan addolunur) hükmiyle vatan hiyaneti suçu ile vatan hiyaneti suçlusu tâyin ve tesbit olunmuş

tur. Gerek bu kanun ve gerekse 249 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinde yazılı suçların muhakemesini yapmak üzere de (İstiklâl Muhakemeleri) teşkil edilmiştir.

Ceza ve askerî Ceza kanunlarıyla sair ceza kanunlarına göre umumi mahkemeler ve İstiklâl Mahkemelerinden mahkûm olanların bugünkü hukuki durumlarını tesbit etmeyi de zaruri saymaktayız.

Kanunlarımız üzerinde yaptığımız incelemelere göre; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminden bugüne kadar bu konu ile ilgili sayılabilecek 8 Af Kanunu çıkmıştır. 155, 170, 179, 391, 487, 1441, 2330, 3527 sayılı Af kanunlarıyla İstiklâl Mahkemeleri, umumi mahkemeler ve Divanı harbler tarafından mahkûm edilen şahısların cezaları bütün neticeleriyle birlikte affedilmiştir.

Türk Ceza Kanununun 97 nci maddesine göre; umumi af (kamu hakları dâvasını ve hükümlenen cezaları bütün neticeleriyle birlikte ortadan kaldırır) hükmünü ihtiva etmektedir.

Şu kısa mâruzatımızdan sonra;

a) Mahsus kanunlarına göre affedilmiş ve hukukan suç işlememiş sayılan herhangi bir şahısı, mevcut olmayan hükme istinaden tekrar mahkûm eder mahiyette yapılan teklifin hukuk kadeleriyle telifi mümkün değildir.

b) Büyük Meclisçe kabul buyurulan tasarru- nun ikinci maddesiyle; vatanî hizmet tertibinden aylık verilmesi prensipi, dul, ve yetimlere de teşmil edilmesine göre esasen affa mazhar olan hükümlerden mahkûm olanların dul ve yetimlerini de mahkûm etmenin hak, adalet ve şefkat hislerine uygun düşmeyeceği mülâhaza olduğundan Komisyonumuz Behçet Kemal Çağlar tarafından verilen, hükümlü ve sanıkları istihdaf eden önergeyi, arzolunan sebeplere göre kabule sayan görmiyerek eski noktai nazarında ısrara karar vermiştir. Komisyonumuz çoğunluğu bundan evvelki raporumuzda da arz ve izah edilen gerekçeye dayanılarak istisnayı yalnız vatan hiyaneti suçundan idam edilenlerin dul ve yetimlerinin bu kanun hükümlerinden faydalanamayacağı noktasına hasrederek 6 ncı maddeyi tedvin etmiştir.

Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun önergesine gelince :

Bu önerge (yıllık gayrisâfi iradı 1500 lira ve daha fazla olan binalara ve 300 dekardan ziyade

araziye sahip bulunmalar ve gündelikli, seyyar ve usta işçiler dışında Kazanç Vergisi ödiyenler bu verginin taallük ettiği iş ve meslekleri yaptıkları sürece bu aylıktan istifade edemezler) hükmü ihtiva etmektedir.

Bu hükümleri birer birer inceleyen komisyonumuz :

a) Amele ve işçilerin dışında, her ne miktar olursa olsun Kazanç Vergisi ödeyenlerin çökaz kazancı olsa dahi istisna edilmeleri;

b) 300 dekardan fazla arazi sahiplerinin bu toprakları, münbit veya kurak yerlerde bulunmaları halinde, elde edilecek mahsulün farklı olması;

c) Gayrimenkul sahipleri için teklif olunan yıllık 1 500 lira gayrisâfi irat haddinin, bu gelirin aylık tutarının 125 lira olmasına göre tesbit edilmiş bulunan 350 ve 175 lira aylıklardan bulunması;

Hususlarını adalet prensiplerine uygun görmemiş ve serbest kazancı olanlar için de birinci maddeye göre 350 lira, ikinci maddeye göre 175 lira gelir esasını ölçü olarak kabul etmeyi ve bu tasarı konusuna giren kimselerin her yıl verecekleri bir beyanname ile: Maaş, ücret, yevmiye, kazanç ve iratlarının yıllık gayrisâfi gelirlerini bildirmeleri ve bu beyanlarına istinaden aylık gayrisâfi geliri 350 ve 175 liradan az olanlara aradaki farkını ödenmesi esasını daha uygun mütalâa ederek bunu temin eden 7 nci maddeyi tasarıya eklemiştir.

Bu esasa göre 1948 yılına ait istihkakların tesbitinde yapılacak işleme dair bir de geçici maddenin tasarıya eklenmesi zarureti hâsıl olmuştur.

Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkanvekili	Sözcü	Kâtip
Diyarbakır	Ankara	Ankara
<i>İ. H. Tigrel</i>	<i>M. Eriş</i>	<i>F. Öymen</i>
Amasya	Amasya	Ankara
<i>A. Eymir</i>	<i>A. K. Yiğitoğlu</i>	<i>N. C. Akkerman</i>
Ankara	Aydın	Balıkesir
<i>C. Gölet</i>	<i>Gl. R. Alpman</i>	<i>E. Altan</i>
Bursa	Diyarbakır	Kocaeli
<i>F. Bük</i>	<i>Ş. Uluğ</i>	<i>Dr. F. Ş. Bürge</i>
Konya	Niğde	Samsun
<i>S. Dikmen</i>	<i>R. Gürsoy</i>	<i>M. A. Yörüker</i>

Tahsis olunacak aylık milletin kadirşinaslığı eseri olarak hidematı vataniye karşılığıdır. Memleketin felâketli ve kara günlerinde iğtişâş ve isyanın yer yer baş gösterdiği ve hattâ Ankara'nın sekiz saat mesafesine kadar sirayet ve düşmanın istilâ ettiği anlarda hayatını istihkar ederek Ankara'da sebat eden ve fetvalar ve iradelerle idamlarına karar verilen ve bu Devletin müessisi addolunanlar arasında tefrik yapmak kadirşinaslıkla kabi-

li telif değildir. Zaten lâyihaın bütün hükümleri kabul edilmiştir. Tahsis olunan bu parayı ihtiyacı olanlar alır, almıyanların uluv-cenâp ve hamiyeti vataniyelerine bırakılır. Binaenaleyh ilâvesi teklif olunan bu madde-nin ikinci fıkrasının reddedilmesi mütalâa-

sındayım.

Yozgad

S. İçöz

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında Kanun tasarısı *

MADDE 1. — Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan üyelere bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sağ bulunanlara yaşadıkları müddetçe ödenmek ve başkaca zam yapılmamak kaydıyla vatani hizmet tertibinden 350 şer lira aylık bağlanır.

(Kamutayca kabul edilmiştir.)

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı olanlardan ölmüş bulunanların ve bundan sonra ölecek olanların:

- a) Evlenmemiş karısına, yaşadığı müddetçe,
- b) Yirmi yaşına girmemiş, yüksek tahsile devam etmekte ise, yirmi beş yaşını geçmemiş erkek çocuklarına,
- c) Evli bulunmayan kız çocuklarına, evleninceye kadar,

Vatani hizmet tertibinden 175 lira aylık bağlanır.

Bu madde gereğince aylığa müstahak olanlar birden fazla ise bu miktar aralarında müsavi olarak taksim olunur.

(Kamutayca kabul edilmiştir.)

MADDE 3. — Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemine Üye seçildiği halde iltihak etmeyenlerle iltihak ettikten sonra çekilenler, mazbatasını kabul edilmeyenler, iskat edilenler veya daimî bir memuriyeti tercih ederek ilgisini

kesenler ve bunların ikinci maddede yazılı dul ve yetimleri bu kanun hükümlerinden faydalanamazlar.

(Kamutayca kabul edilmiştir.)

MADDE 4. — Birinci madde hükmüncü aylığa müstahak olanlardan Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi bulunanlarla 2847, 3656, 3659, 3661 sayılı kanunlara tâbi dairelerden, resmî veya hususî kurumlarla bankalar, özel idare ve belediyelerden 350 lira ve ikinci madde hükmüncü aylığa müstahak olup da aynı durumda bulunanlardan 175 lira veya daha fazla aylık (her çeşit zamlarıyla birlikte emekli, dul ve yetim ve vatani hizmet aylıkları dâhil), ücret ve ödenek alanların bu vaziyet ve görevleri devam ettiği sürece bu kanun hükmünden faydalanamazlar. Aylığa müstahak olanların taaddüdü dolayısıyla ikinci maddenin son fıkrası gereğince aylık miktarı 175 liradan aşağı düşenlerden yukarıda yazılı durumda olanların görevlerine ait aylık ücret ve ödenekleri miktarı ikinci madde gereğince hesap edilecek hisselerinden fazla olduğu takdirde bu kanundan faydalanamazlar ve bunların hisseleri diğerlerine ilâve edilmez.

(Kamutayca kabul edilmiştir.)

MADDE 5. — Birinci madde hükmüne göre aylığa müstahak olanlardan dördüncü maddede yazılı yerlerden aldıkları aylık, ücret ve ödenekleri 350 liradan aşağı olanlarla ikinci mad-

de hükmüne göre aylığa müstahak olanlardan aynı durumda bulunup da aylık, ücret ve ödenekleri 175 liradan aşağı bulunanlara aylık, ücret ve ödenekleriyle (Her çeşit zamlarıyla birlikte emekli, dul, yetim ve vatani hizmet aylıkları dâhil) birinciler için 350, ikinciler için 175 lira arasındaki farklar vatani hizmet tertibinden ödenir.

Dördüncü maddenin son fıkrasında yazılı olanların görevlerine ait aylık, ücret ve ödenekleri, hisselerine düşen aylık miktarından noksan bulunduğu takdirde aradaki farklar keza vatani hizmet tertibinden ödenir.

(Kamutayca kabul edilmiştir.)

MADDE 6. — Vatan hiyaneti suçundan idam edilenlerin ikinci maddede yazılı dul ve yetimleri bu kanun hükümlerinden faydalanamazlar.

MADDE 7. — Birinci ve ikinci madde hükümlerine göre aylığa müstahak olanlardan 4 ncü maddede yazılı yerler dışında hakiki veya hükmi şahıslar nezdinde çalışarak aylık, ücret, gündelik, huzur hakkı ve sair namlar altında para alanlarla her ne suretle olursa olsun ziraat veya ticaretle meşgul olanların veya sahip buldukları menkul ve gayrimenkullerden irat alanların bu kaynaklardan temin ettikleri gayrisâfi gelir miktarı ilgisine göre ayda 350 veya

175 liradan fazla olduğu müddetçe bu kanun hükmünden faydalanamazlar.

Birinci fıkrada yazılı olanların ayda temin ettikleri gelirler bu miktarlardan aşağı olduğu takdirde aradaki fark bu kanun hükümlerine göre vatani hizmet tertibinden ödenir.

Bu madde hükmüne girenler, birinci fıkrada yazılı kaynaklardan ve 4 ncü maddede yazılı yerlerde çalışanlar mezkûr maddede yazılı yerlerden bir evvelki yıl içinde elde ettikleri gayrisâfi gelirleri (her çeşit zamlarıyla birlikte emekli, dul, yetim ve vatani hizmet aylıkları dâhil) her yılın Ocak ayında bir beyanname ile, vatani hizmet tertibinden aylık farklarını almak istedikleri mahallin en büyük Malmemuruna bildirmeye mecburdurlar. Bu beyannameler bağlanacak vatani hizmet aylıkları için esas tutulur.

GEÇİCİ MADDE — Yedinci madde hükmüne göre beyanname vereceklerin 1948 yılı istihkakları, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren bir ay zarfında 1947 yılına ait olarak verecekleri beyannameye göre tesbit edilir.

MADDE 8. — Bu kanun yayını kovalayan ay başından itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 9. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.